

INTRODUCERE. ABORDĂRI PRIVIND CALITATEA VIEȚII: 30 DE ANI DE CERCETARE SISTEMATICĂ ÎN ROMÂNIA

SEBASTIAN ȚOC

România s-a aflat, în ultimii 30 de ani, într-un proces de reconstrucție instituțională și schimbare socială, fiind afectată semnificativ calitatea vieții populației. Deciziile politice din perioada de tranziție, precum cele de privatizare și de diminuare a rolului statului în majoritatea sectoarelor economice și sociale, au fost deseori legitimate prin discursul potrivit căruia ele sunt „necesare” în vederea îmbunătățirii calității vieții indivizilor.

Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV), înființat în ianuarie 1990, a reprezentat un cadru instituțional în care specialiști din domeniul social au realizat cercetări empirice concretizate în publicații precum rapoarte de interes general, cărți și articole academice pe tema calității vieții populației din România. Totodată, ICCV a avut o contribuție importantă în formularea de recomandări de politici publice aflate în legătură directă cu îmbunătățirea calității vieții cetățenilor. Acest număr special al Revistei Calitatea Vieții este dedicat discutării modalității în care s-a dezvoltat acest domeniu de cercetare în România.

Numărul de față are ca scop analiza celor mai relevante teme pentru domeniul calității vieții și a contextului în care s-a instituționalizat ca program de cercetare în România, ținând cont de schimbările din perioada tranziției postsocialiste și a perioadei postaderare la Uniunea Europeană. Programele de cercetare ale ICCV au contribuit la dezvoltarea conceptuală în domeniul calității vieții, precum și la descrierea stării de fapt din România, utilizând indicatori specifici. Numărul special a fost gândit astfel încât să beneficieze de cunoașterea anterioară produsă în domeniu, în principal la nivelul ICCV, care a format o vastă rețea de cercetători și cercetătoare ce au studiat această tematică.

Numărul propune șase contribuții pe tema calității vieții, având atât mize teoretice cât și empirice, cu accent pe România.

Într-o primă contribuție, *Structura distribuției indicatorilor de calitate a vieții*, Cătălin Zamfir dezvoltă o modalitate sistematică de interpretare a indicatorilor subiectivi privind calitatea vieții, utilizând patru seturi de date din mai multe

Adresa de contact a autorului: Sebastian Țoc, Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România; Școala Națională de Studii Politice și Administrative, e-mail: sebastian.toc@iccv.ro.

perioade: 1970, 1979, 1990–2010, 2015. Articolul ilustrează cum s-a dezvoltat perspectiva sociologică privind calitatea vieții, în contextul discuțiilor normative despre conceptul de fericire și semnificația unei vieți de calitate, într-o societate de tip capitalist. Totodată, descrie starea socială în termeni de echilibru sau dezechilibru social, plecând de la analiza indicatorilor de satisfacție și de evaluare subiectivă a calității vieții.

Două contribuții au mai degrabă o miză teoretică. În articolul *Abordări conceptuale și metodologii de măsurare a calității vieții. O analiză descriptivă*, Bianca Buligescu și Sebastian Țoc analizează principalele conceptualizări privind calitatea vieții și contextul istoric în care au fost dezvoltate, precum și cele mai cunoscute abordări metodologice utilizate pentru măsurarea calității vieții. În articolul *Change and continuity in precariousness: labour market policy, gendered pathways and COVID-19 crisis*, Delia Bădoi analizează problematica ocupării precare, din ce în ce mai frecventă în contextul globalizării și avansului tehnologic, fenomene care au schimbat în mod substanțial structura pieței muncii. Incertitudinea și nesiguranța locului de muncă, alături de presiunea pentru perfecționarea angajaților sunt tot mai frecvente în economiile dezvoltate, având un efect non-neglijabil asupra calității vieții indivizilor. Articolul propune o discuție importantă despre relația dintre ocupare precară, inegalități de gen și schimbările de pe piața muncii, în contextul pandemiei de SARS – CoV – 2.

În al patrulea articol *Cercetarea calității vieții în România. O analiză a studiilor publicate în Revista „Calitatea vieții” în intervalul 1990–2020*, Sebastian Țoc realizează o analiză tematică pe baza articolelor publicate în Revista „Calitatea vieții” în ultimii 30 de ani. În contextul schimbărilor majore din tranziție dar și post-aderare, publicarea constantă într-un jurnal de specialitate a permis diseminarea rezultatelor cercetărilor desfășurate în România. Contribuțiile publicate în ultimii 30 de ani, selectate ca fiind relevante pentru tema calității vieții, au fost analizate în relație cu schimbările de la nivelul societății românești. Principalele teme discutate au vizat analize teoretice și metodologice ale conceptului de calitate a vieții, starea de fapt privind calitatea vieții în România, relația dintre dinamica calității vieții și transformările structurale din România, standardul de viață, sărăcia și inegalitățile sociale, analize sectoriale pe teme precum sănătatea, educația și locuirea, relația dintre politici sociale și calitatea vieții.

Ultimele două contribuții tratează problematica sărăciei și excluziunii sociale, printre cele mai importante fenomene sociale cu care s-a confruntat România în ultimii 30 de ani. În articolul *Problematica sărăciei în România în perioada 1990–2020*, Adina Mihăilescu prezintă metodele normative dezvoltate în cadrul ICCV pentru măsurarea standardului de viață și a pragurilor de sărăcie, fiind utilizate concepte precum minim decent și minim de subzistență. Totodată, articolul prezintă evoluția nivelului de trai în ultimii 30 de ani, utilizând indicatori obiectivi relevanți pentru tema calității vieții, precum nivelul salarial, pensiile și

alocațiile pentru copii. Acești indicatori au fost puși în legătură cu sărăcia, fiind identificate categoriile de populație cele mai afectate în decursul perioadelor de tranziție și postaderare. În ultimul articol intitulat *Sărăcia și inegalitățile socioeconomice. Provocări pentru politicile sociale în România postdecembristă*, Elena Zamfir tratează tema sărăciei și a inegalităților sociale în context european după integrarea României în Uniunea Europeană, utilizând o gamă largă de date disponibile la nivel național și european. Articolul prezintă starea de fapt privind sărăcia măsurată conform metodologiilor dezvoltate la nivel european și identifică grupurile cele mai expuse riscului de sărăcie, totodată discutând critic impactul redus al politicilor sociale asupra reducerii sărăciei în România.